

Háromszázhatvanöt nap a költészetben

Beszélgetés Zsille Gáborral,
Az év versei című kötet szerkesztőjével

Immár hatodik alkalommal kerül megrendezésre a Versmaraton, a magyar költészet napjának legnagyobb rendezvénye, amely idén kísérő rendezvényekkel gazdagodva eseménysorozattá bővül. Ami változatlan: a rendezvény alapját *Az év versei* antológiában szereplő versek és költők adják. A kötetről és a Versmaratonról beszélgetünk Zsille Gábor költővel, szerkesztővel.

– Ön 2014 júniusa óta a Magyar Napló versrovatának vezetője. Korábban Szentmártoni János, Nagy Gábor, Csontos János szerkesztette Az év versei kötetet. Milyen örökséget kapott tőlük?

– Elsősorban nyitottságot. Követendő példa számomra az a szakmai tisztesség, amellyel szerkesztői munkájukat végezték, felülemelkedve a szekértáborosdin, a kultúrpolitikai „méricskélésen”.

– A kései költő¹ mit írna a naplójába, miután elolvasta a 2016-os antológiában szereplő műveket? A Nagy Szellemi Világválságon innen vagy túl talál bennünket ez a válogatás?

– A kései költő azt írná: a pusztulásból, a romokon új értékek születnek. Igaz, hogy az európai kultúra végóráit, a teljes széthullás időszakát éljük, ugyanakkor szerkesztőként újra és újra rácsodálkozom, milyen gazdag a mai magyar költészet. Sok kiváló alkotónk van. Most csak a formagazdagságot emelem ki: a rosszmagú kívülállók részéről gyakori vád, hogy „A mai költők már nem tudják, mi fán terem a rím, még egy szonettet sem képesek összehozni.” Nos, örömmel

jelentem, hogy a mai költők többsége meghitt barátságot ápol a rímekkel, a verstannal. Ez a fiatalokra is igaz.

– Nagyon erős hatások érték az embert az elmúlt évben: háborúk, menekültek, fokozódó káosz. Mit tapasztalt: változott-e a „művészi közérzet”?

– Azt hiszem, a költészet természete már csak olyan, hogy nem mindig direkt; kicsit lassabban szűri át magán a társadalmi folyamatokat. Ám tavaly az illegális migráció olyan erővel hatott ránk, hogy több vers is született róla – néhányat az antológiába is beválogattam.

– A válogatás alapját jelentő online, illetve nyomtatott orgánumok száma, illetve aránya változott-e az elmúlt évhez viszonyítva, és megjelentek-e új folyóiratok?

– Valóban, a szokásoknak megfelelően ezúttal is a nyomtatott és világhálós irodalmi folyóiratokban megjelent új versekből válogattam. A tavalyi kötet szerkesztésekor minden korábbinál több, összesen negyvenkét orgánum teljes évfolyamát tekintettem át. Idén picit elmaradtam ettől, de a szám így sem alacsony: harminchat, és ebből hét internetes folyóirat. Az elmúlt évben SIÓPART címmel indult útjára egy friss orgánum, reméljük, hosszú életű lesz.

– Új költőkkel találkozhatunk-e az idei válogatásban?

– Természetesen. Ahogy tavaly, úgy idén is figyeltem arra, hogy az előző esztendeihez képest változzék a „mezőny”, legyenek új szerzők. Szörnyen unalmassá válna az antológia, ha évről évre ugyanaz a száz ember szerepelne benne. Azt tartom egészséges aránynak, ha az évenkénti cserélődés tizenöt-husz százalékos. Munkám során vigyáztam, hogy e cserék ne borítsák fel az arányokat: a kimaradó költőnek helyett nem férfiakat, hanem női szerzőket választottam; a fiatal helyébe hasonló életkorút és így tovább. S hogy végre néhány nevet is említsek: az antológiasorozat tizenöt éves története során most először lép az olvasók elé Simon Adri, Rónai-Balázs Zoltán és Székelyhidi Zsolt. Mindhárman elismert szerzők, a középnemzedék tagjai, több kötettel rendelkeznek, ezért is különös, hogy csak most debütálnak. Ám jobb későn, mint soha. Továbbá lesznek visszatérők, akik rövidebb-hosszabb távollét után szerepelnek ismét, például Ughy Szabina, Tóth Krisztina és a Kilencek költőcsoport tagja, Kovács István.

– Talán nem túlságosan tolató a kérdés: kiknek készül ez a válogatás? A szakmai közegnek, hogy képet kapjon önmagáról, belela-

¹ Utalás Zsille Gábor *Egy kései költő naplójából* című versére. (Megjelent az *Össze* című kötetben a Magyar Napló Kiadónál, 2015-ben.)

pozhasson a kortársak munkáiba, vagy inkább az úgynevezett olvasóknak, a versbarátoknak, akik így felfedezhetnek maguknak egy-egy szerzőt?

– A szakmai közegnek és az olvasóknak egyaránt. Utóbbiak minden közkeletű károkozás ellenére makacsul léteznek: tapasztalatom szerint igenis sokan kedvelik a költészetet, sokan kíváncsiak a költőkre. A nagyközönség számára hasznos egy ilyen válogatás, segít a tájékozódásban, hiszen gyakorlati okokból (a könyvtárak és a terjesztés hiányosságai) képtelenség naprakészen követni a megjelenő verseskönyveket és folyóiratokat. Az úgynevezett szakma, vagyis a költők és a kiadók, szerkesztők sem arról híresek, hogy havonta több tízezer forintért vásárolhatnak irodalmi lapokat és könyvújdonságokat... Éppen ezért számukra is jól jön, ha egy kötetben kézbe vehetik az előző év verstermésének javát.

– *A Versmaraton minden évben a költészet napja alkalmából tartják. Tizenkét órán át kortárs szerzők olvassák fel verseiket, s a válogatás alapja az adott évben időszerű kötet. Milyen jelentőséget tulajdonít ennek a „versészeti seregszemlének”?*

– A Versmaraton nagyon fontos, mert ez a kortárs költészet legnagyobb élő tárlata. Oláh János és Tornai Szabolcs ötlete alapján 2011-ben azzal a céllal jött létre, hogy a magyar költészet napján ne kizárólag a méltán népszerű klaszszikusok, de az élő szerzők művei is nyilvánosságot kapjanak. A rendezvény remek lehetőséget nyújt

a verskedvelő olvasók számára, hogy élőben találkozassanak a szerzőkkel, átfogó képet kapjanak a mai líráról, egyúttal a költők számára is nagyszerű alkalom a személyes kapcsolatok ápolására.

A korábbi évekhez hasonlóan idén is fél napon keresztül, délelőtt 10-től este 10-ig folyamatosan az antológia szerzőié lesz a mikrofon. Ezúttal visszatérünk a gyökerünkhöz: az elmúlt években a Thália Színház Arizona Stúdiójában ünnepeltünk, idén viszont az első rendezvény helyszínén, a Magyar Rádió Márványtermében gyűlünk össze. (Bejárat a Nemzeti Múzeum mögött, a Pollack Mihály térről.) Természetesen a közönséget is lelkesen várjuk, a belépés díjtalan.

– *A Versmaraton programjai között számíthatunk-e új elemekre?*

– Két újdonsággal készülünk. Az egyik a *HangHordozók* című pályázat, a megzenésített költemények versengése, amelyre március elsejéig bárki benevezhetett három általa dallamosított kortárs magyar verssel. A pályaműveket rangos szakmai zsűri bírálja el: mások mellett olyan kiválóságok vállalták a munkát, mint Harcsa Veronika, Csík János és Dinnyés József. A verseny legjobbjai a magas pénzjutalom mellett nyilvánosság-hoz is jutnak, felléphetnek a Versmaraton rendezvényein, illetve a Magyar Napló dunai sétahajókázásán, amelyet hagyományosan június első szombatján, a nyári ünnepi könyvhét keretében tartunk. A döntőt is bárki megtekintheti április 3-án a Pinceszínházban, ez az esemény is ingyenes. A kortárs

líra megzenésítése fontos, hiszen tudjuk, hogy a verseket évszázadokon keresztül énekszóval adták elő, a szó párban járt a zenével. A XX. századra a zene eltűnt a versek mellől, az irodalomtörténészek kifejezésével a „költészet megsüketült”. Az utóbbi évtizedekben e folyamat megfordulni látszik, örvendetesen megszaporoztak a verseket megzenésítő együttesek, és a közönség is egyre nyitottabb erre. Ezt szeretnénk tovább erősíteni.

A másik újdonság a *Költők futása* elnevezésű rendezvény, amelyet április 9-én délelőtt tartunk Budapest tizenkettedik kerületében, stílszerűen a Költő utcában. Azért találtuk ki ezt a programot, hogy a Versmaraton ne csak átvitt értelemben, verbálisan, a színpadon üldögélő költők révén valósuljon meg, hanem fizikailag is. Az antológiában és a márványtermi Versmaratonon szereplő fiatal és örökifjú költők váltófutással teljesítik a negyvenkét kilométeres távot. Természetesen stafétabot is lesz, amelyre az alkalomhoz illően egy József Attila-vers kerül. A közönséget is várjuk, ám nem kizárólag szemlélni – aki kedvet érez, bátran futhat a költők oldalán, bármikor csatlakozhat. Külön érdekesség, hogy az antológia egyik szerzője Zalán Tibor – tehát most remélhetőleg megtekinthető lesz Zalán futása... Meggyőződésem, hogy ez a közös áprilisi móka is erősíti majd a költőtársadalom kollegialitását, illetve közelebb segíti egymáshoz a szerzőket és az olvasókat.

Nemes Attila